

26 JULI 1923

Make **ABDULLA**
your friend and never be
lonely at home or abroad.

ABDULLA & Co., Ltd.
173 NEW-BOND ST. LONDON. W.1.
HAVE YOU TRIED OUR NEW TURKISH
CIGARETTE No. 25 AT 4 CENTS?

No 22

RADIO-EXPRES

SNELDIENST
OFFICIEEL ORGAAN VANDE
VAN
RADIO-NIEUWS
NED. VER. VOOR RADIO TELEGRAFIE

N-S-F
Draadloze Telefonie

De **N. S. F.** betuigt hiermede haren dank aan de zeer talrijke amateurs, die zoo vriendelijk waren rapport uit te brengen omtrent de sterkte en de kwaliteit van de muziek, die bij wijze van eerste proef op Zaterdag j.l. door de N. S. F. werd uitgezonden.

Door het groote aantal rapporten, is het ons niet mogelijk iedereen bijzonderlijk te beantwoorden. De N. S. F. hoopt met deze algemeene dankbetuiging te mogen volstaan.

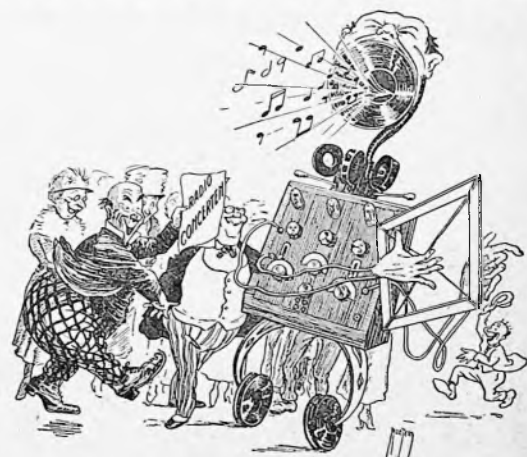
De modulatieproeven, die wij in ons laboratorium namen, toonden aan, dat het stuurlamp-systeem gedurende het concert niet op zijn best werkte en in elk geval niet, zooals wij dat verlangden.

Zooals een aantal amateurs opmerkten, domineerden de lagere tonen teveel. Wij zijn er zeker van dit euvel te kunnen verhelpen en wanneer de Regeering ons in staat wil stellen meerdere proeven te nemen (met de gewaardeerde medewerking onzer amateurs!), dan zal het resultaat niet uitblijven.

„Stand bye” voor het volgende N.S.F. concert!

Nederlandsche Seintoestellen Fabriek,
HILVERSUM.

RADIO-CONCERTEN

- type **DEKA**, (1 Det.) f 100.—
- type **DEKA EXTRA**, 1 D.T.; 1 H.F.; „ 160.—
- type **DEKA DE LUXE**, 1 D.T.; 1 H.F.;
1 L.F. „ 500.—
- type **DEKA SUPERIEUR**, 1 D.T.;
2 H.F.; 2 L.F. „ 850.—
- type **L.F.B.** (L.F. versterker 400voudig) „ 150.—
- Corona-spoelen à f 5.—, per serie „ 60.—

N. V. NED. „RADIO-INDUSTRIE”.
BEUKSTRAAT 10 -- HAAG -- TEL. M. 3080

HILVERSUM
TELEF. NO
-1821-

-HOLLAND-
TEL. ADR
-SIGNAL-

Firma W. BOOSMAN, Warmoesstraat 97, Amsterdam. Tel. 9103 N.

Instrumentmaker der Kon. Ned. Marine.

Complete Ontvangtoestellen voor Draadloze Telegrafie en Telefonie.

Type B. I. Compleet met lamp, accu, anode-batterij, telefoon en 8 spoelen f 175.—

Type B. II. Compleet als b.s. toestel, doch met ingebouwd laagfrequent versterker, met omschakelaar voor versterkt-onversterkt f 250.— (zie afbeelding Maart-No. Radio-Nieuws).

General Radio condensatoren en transformatoren.

Murdock condensatoren, weerstanden en telefoons.

Radion knoppen met schalen.

Dubilier rooster en blokcondensatoren.

Hart & Hegeman Radio Materiaal.

Freshman roostercondensatoren met regelbaren lekweerstand f 2.65.

Laagfrequent transformatoren. f 9.—

Losse fijnstelling voor General radio condensatoren f 5.—

Alle soorten lampen, telefoons en verdere onderdelen.

RAADGEVING,

AAN ALLE AMATEURS EN RADIO ENTHUSIASTEN.

Wilt gij zelf Uw Radio-ontvang-toestel bouwen of denkt ge er over Uw toestel belangrijk uit te breiden van één- op drie-lamps of het bijmaken fijn-afstem-condensator. koop dan:

- Hart & Hegeman-Variable condensatoren. Knoppen met schaalverdeling. Laagfrequent versterkingstransformatoren. Gloei-stroom-weerstanden. Variometers. Aansluitklemmen.
 Philips'-Detectorlampen hoog en laag vacuüm.
 Varta-Accumulatoren.
 Helleesen's-Anode batterijen.
 S. G. Brown-Kop-batterijen en Loudspeakers.
 Burndept-Honingraat spoelen.

ALLES LIJT VOORRAAD LEVERBAAR.

Radio Inrichting Fa. Ch. Velthuisen.

Oude Molstraat 18,

's- GRAVENHAGE.

Telef. H. 2412. — Giro No. 28376.

VRAAG PRIJSCOURANT.

Eboniet op maat verkrijgbaar.

**TELEFUNKEN
Amateurtoestellen.**

VRAAGT PRIJSOPGAVE.

SIEMENS & HALSKE A. G.,

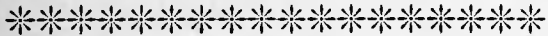
Afd. Telefunken.

Telefoon Haag 1850.

Filiale 's-Gravenhage.

Huygenspark 38-39.

Interc. letters E¹ en E^{II}.

**SOCIÉTÉ FRANÇAISE
RADIOELECTRIQUE**

Lange Poten 15a, Den Haag
Telefoon H. 787.

S. F. R.

Luidsprekers.

Zuiver timbre.

Groote geluidsterkte.

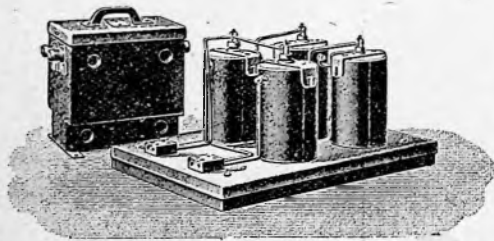
PRIJS f 53.—.

Uit voorraad leverbaar.

DUBBELWERKENDE ELECTROLYTISCHE-GELIJKRICHTERS

*Alle typen
direct
leverbaar.*

*Vraagt
gratis
prospectus.*

COMMERCIEEL ELECTROTECHNISCH BUREAU „CEB”

den Haag — Laan van Meerdervoort 30 — Tel. M. 5277.

RADIO-EXPRES

DIT BLAD VERSCHIJNT IEDEREN DONDERDAG.

De abonnementsprijs bedraagt, bij vooruitbetaling, f 2.— per halfjaar voor het binnenland en f 3.— voor het buitenland. Voor leden der Nederlandsche Vereeniging voor Radio Telegrafie is de abonnementsprijs per halfjaar f 0.75 voor het binnenland en f 1.75 voor het buitenland, eveneens bij vooruitbetaling te voldoen.

Losse nummers f 0.15 per stuk.

Uitgave van N. VEENSTRA, Laan van Meerdervoort 30, den Haag, Tel. Marnix 2112

Critiek.

Het is opvallend zoo verschillend als er geoordeeld wordt over de praestaties van verschillende telefoniestations.

Daarom is het moeilijk, in die beoordeelingen een bepaalde lijn te vinden om ze als grondslag te gebruiken voor verbeteringen aan een zender.

Toen we schreven over de ideale radiostem, maakten we een vergelijking met het geluid, dat verkregen wordt bij telefonische overbrenging van piano-muziek. We meenden wel, dat ieder het erover eens was, dat van alle instrumenten de piano het minst goed overkomt.

De heer Wetterauw te Uithuizen geeft ons nu zijn opinie te kennen, dat hetgeen we daarover zeiden, alleen geldt voor de overbrenging door P C G G en niet bijv. voor 2 L O. De piano van 2 L O noemt hij volmaakt, die van P C G G slecht.

Gelijktijdig schrijft ons de heer F. H. Verschoor te den Haag: „Dat de piano niet bevredigt, kan ik mij heel slecht voorstellen. In theorie zal misschien tegenover andere instrumenten een minder gunstig effect bestaan, maar in werkelijkheid doet zich volgens mijn ervaringen het tegendeel voor. Op mijn toestel komt de piano het mooiste en volste door van alle instrumenten, met uitzondering van de cello. Ik geniet het meest, wanneer uitsluitend piano solo's worden gegeven, bijv. toen Mevr. Lizette van Gils Schultz 24 Mei vier solo's voor ons speelde. Na het einde had ik mevrouw wel de hand willen drukken als dank voor het gebodene”.

Dit oordeel betreft dus juist... P C G G.

Nu willen we zonder eenige terughouding zeggen, dat we het in dezen meer eens zijn met den heer Wetterauw dan met den heer Verschoor. Wij vinden althans de piano van 2 L O beter dan van P C G G, maar... allesbehalve volmaakt. Het klinkt nooit als een werkelijke piano. Trouwens, wij weten, dat in Engeland en

Frankrijk de piano steeds de grootste zorg baart aan de omroeptechnici. Ook op de grammofoon is de piano nog nooit goed weergegeven. De oorzaak daarvan hebben we in ons vroeger artikel aangeduid.

Overigens zeggen wij het den heer Verschoor in zijn verder schrijven gaarne na, dat het hier niet gaat om critiek op de uitvoerenden aan den vereenigingsomroep. Wij hebben het alleen over hetgeen de radiotechniek aangaat.

Maar evenals nu de oordeelen over de piano-overbrenging lijnrecht tegen elkander ingaan, evenzoo blijken de persoonlijke ervaringen omtrent de geheele ontvangst uiteen te loopen.

Wij hadden herhaaldelijk gelegenheid, uitingen van bewondering over den omroep van P C G G weer te geven. We herinneren ons een brief, nog niet lang geleden, waarin stond: „Eigenlijk is alles mooi, maar het eene mooier dan het andere”.

Daartegenover staat nu o.a. een schrijven van Dr. v. d. Hoeven uit Hasselt. Zijn ontvangst van P C G G is slecht, ofschoon Bé op dezelfde golf goed is en 2 L O en 5 N O prachtig doorkomen. Andere spoelen, andere condensatoren, verwisseling van lampen, niets helpt; batterijen in orde, geen doode gang; het is om tureluursch te worden, roept hij uit.

Ons sterkste vermoeden in zoo'n geval is, dat de antenne-afstemming niet voldoende nauwkeurig wordt ingesteld. P C G G is sterk genoeg om bij ontstemde antenne door te komen maar dan ontstaat heel licht plotseeling ongeregeld genereeren van de lamp. De beste raad is: beproef te ontvangen met directe koppeling. Is het dan veel beter, dan is dit een stellig bewijs, dat de antenne-afstemming bij inductieve ontvangst niet goed was.

Maar ook de heer Wetterauw, die toch een „oude rot” is, noemt in het algemeen de ontvangst van P C G G minder goed, al schreef hij onlangs, dat hij Orelino prachtig ontving. Bij gelijke versterking is te Uithuizen

luisteren naar 2 L O een muzikaal genot, terwijl P C G G niet muzikaal wordt genoten, naar hij meldt. Hij wijft dit aan de modulatie van P C G G.

Alleen, dan zou muziek en spreken overal slecht moeten doorkomen. En dat is beslist niet het geval.

Waarom, zoo schreef een lezer kort geleden, geeft P C G G niet aan elk instrument een eigen microfoon? Dat zou veel beter zijn. Welnu, P C G G experimenteert tegenwoordig met meer dan één microfoon voor het strijke. Intusschen kondigt men ons uit Parijs een groote verbetering aan van Radiola. Men heeft daar in plaats van een aantal microfoons.... er nu maar één!

Natuurlijk is er geen enkele reden, om het oor te sluiten voor hetgeen in het buitenland beter blijkt te zijn dan hier. Maar we moeten trachten, objectief in onze beoordeelingen te zijn. Vergelijkingen zijn alleen goed bij gelijke geluidsterkte. Grotere sterkte brengt meer vervorming mee, vooral bij gebruik van luidsprekende telefoons. Aan den anderen kant is elke versterkingstrap méér óók een oorzaak van vervorming.

Waar de critiek zoo uiteenloopt, moet die critiek zelf kritisch worden bekeken.

Hetgeen het verkrijgen van een juist beeld niet gemakkelijker maakt.

De Indische radio-misère.

Donderdag 19 dezer heeft de Indische Volksraad des morgens een bezoek gebracht aan het radio-ontvangstation te Tjankring en in den namiddag aan den zender op Malabar.

Mogelijk staan deze bezoeken in eenig verband met den steeds heftiger geworden aandrang van de geheele Indische pers opdat de Volksraad zal zorgen, dat er klaarheid komt in de Malabar-historie. De officieele opening op 5 Mei wordt nu een comedievertooning genoemd.

De „Java Bode” meent het tot dusver over Malabar geschrevene als

Muzikale Omroep.

De secretaris van de Omroep-Commissie der Ned. Ver. voor Radio-telegrafie deelt ons mede, dat door onvoorziene omstandigheden deze week het Omroep-programma voor Donderdag 2 Augustus a.s. nog niet als gewoonlijk kan worden gepubliceerd.

volgt te moeten samenvatten:

„Dr. De Groot heeft voor miljoenen gelds een boogzender geconstrueerd, welke een fatale mislukking is, althans niet in staat is om een geregelde dienst te onderhouden.

„Op Malabar beschikt men tevens over een machinezender van Telefunken, die overal ter wereld voldoet en dus ook in Indië. En aangezien nu blijkt, dat die Telefunken-installatie wel en dr. De Groot's schepping niet voldoet, wordt de waarde van den Telefunken-zender systematisch verkleind en gedeprimeerd, terwijl een zeker klikje, dat mede schuldig is aan de boogzender-misère geen gelegenheid onbenut laat om de voortreffelijke qualiteiten van dr. De Groot's uitvinding te roemen.”

* * *

Omtrent de oorzaken van de voorloopige mislukking van den grooten booglampzender vernemen wij uit betrouwbare bron uit Indië het volgende:

De 3 meter hooge en 3 meter in doorsnee metende vlamkamer van den boogzender (passende in de open ruimte in het magneetgestel, afgebeeld in „Radio Nieuws” van 1 Juli) is een gietstuk van messing, dat op

ONDER DE NULLIJN.

Zender-typen.

De Opper-Kamerheer.

(Uit een Radio-dagboek.)

Hij is een der enkele gelukkigen, die een vast abonnement op den ether hebben. Plus een eigen golf!

Wat in ons goeie landje héél wat zeggen wil. Meer dan men zoo oppervlakkig zou bevroeden.

Immers „tante P. en T.” is alles behalve scheutig, waar het er om gaat aan een niet-officieel lichaam een stukje golf lengte en een brokje ether vrij te geven.

Een doodgewoon amateur — hij

dr. De Groot's aanwijzingen werd vervaardigd op de Marinewerf. Dit gietstuk is poreus gebleken en daardoor kwam koelwater in de brandruimte en werd telkens de boog geïd.

Nu is dit uit den aard der zaak een fout, die herstelbaar is. Dr. de Groot heeft een nieuw gietstuk uit Europa besteld.

Het staat echter vast, dat deze fout vóór 5 Mei, den dag van de officieele opening in Indië, aan de leiders op Malabar bekend was. Men hield dit geheim en zette toch het afzenden van het veelbesproken telegram aan de Koningin door, met een defecten zender, op een uur, waarop nog nooit. behoorlijke correspondentie met Europa was verkregen. Daarna is gepoogd de schuld voor het niet-overkomen van het telegram te werpen op den Nederlandschen dienst. Dat zijn listigheden, welke heel moeilijk zijn goed te praten.

Ook is het een feit, dat ofschoon met den Telefunkenzender op Malabar thans dagelijks gedurende eenige uren verbinding wordt verkregen, deze al die weken sedert 7 Mei niet is gebruikt voor het overbrengen van gewone telegrammen. Er gingen alleen kosteloze regeeringstelegrammen mee over.

„Dr. de Groot heeft doorgezet, dat dit proefverkeer met den Telefunkenzender tot September wordt voortgezet. Men brengt daarmee in verband, dat blijkbaar mislukt gehoopt, dat in September de nieuwe vlamkamer voor den boogzender zal zijn gemonteerd. De aangekondigde verkeersopening moest dus eenvoudig zoo lang wachten en de „proeven” met den Telefunkenzender worden dáárvóór gerek. Intusschen wordt de stroom voor die „proeven” aan Telefunken in rekening gebracht”. Aldus

mag zoo wetenschappelijk en speurend aangelegd zijn als hij wil — heeft niet de minste kans. Enkele duizenden amateurs in een niet te onderschatten vereeniging bij elkaar gebracht, krijgen „per gratie” twee uurtjes in de week, *mits* zij... Natuurlijk er komen een paar „mitsen” bij. Ze zijn ons bekend; ik behoef er dus hier niet over uit te wijden.

Een stuk of wat érg bona-fide experimenters — fabrikanten van ontvang- en seintoestellen, lampen enz. — mogen om beurt onze beroemde 1000—1100 Meter-golf eens gebruiken. Niet te veel natuurlijk! En niet te lang! En ook weer met eenige „mitsen”.

Hij echter, de Opper-Kamerheer,

schrijft men ons.

Wat de antenne-isolatie betreft, waarvoor de door dr. De Groot gemonteerde Amerikaansche isolatoren onvoldoende zijn gebleken, terwijl hij gebruik der knuppel-isolatoren van Telefunken weigerde, is er thans eindelijk sprake van, de proef met die knuppel-isolatoren te nemen.

* * *

Uit de Indische bladen blijkt verder, dat ook de onvoldoendheid van het ontvangstation te Tjankring een publiek geheim is geworden. Er schijnt aan de ontvangst in Indië gedurende al die jaren onvoldoende aandacht te zijn geschonken en nu blijkt Tjankring te dicht bij Malabar te liggen (10 K.M.) om er te kunnen ontvangen terwijl Malabar seint. Intusschen tracht men weer den indruk te wekken alsof de daaruit voort-spruitende verkeersmoeilijkheden worden veroorzaakt doordat de zender te Kootwijk niet zou voldoen.

Wij willen niet nalaten, hier te vermelden, dat de „Indische Ct.” het onbegrijpelijk noemt, dat Dr. de Groot, die wist hoe toevallig eenig resultaat met zijn boogzender nog moest zijn, nu opeens gejaagd zou hebben om de officieele opening door te zetten. Hier moeten personen met minder persoonlijke interesse pressend zijn opgetreden, meent de redactie. Maar wie en wat dreef dan die opening door?

„Amateurs en... anderen.”

In Radio-Expres van 19 Juli 1923 No. 21 komt onder bovenstaanden titel een artikel voor, waarin de radio-telefonie wel een weinig van één kant gezien wordt. Na lezing zou men zoo zeggen, dat „Radio-News” en de Nederlandsche referent in het geheel niet beseffen, welke onge-

heeft het schier ongelooflijke gedaan weten te krijgen, nl. dat hem met een eigen individueele golf — een flinke, 2000 M. lange! — een doorlopend, vrijwel onbepikt ether-abonnement werd verleend...

Hoe hij in die mate over ambtenaarijken geest en dito bepalingen heeft kunnen zegèviëren?

Maar vergeet toch zijn relaties niet, wat ik u verzoeken mag! Z'n machtige, vorstelijke, neen sterker... goddelijke relaties. Eerstens, die met Haar, voor wie ministers, Koningen en zelfs, soms... ambtenaren sidderen: H. M. *la Reine du Monde*.

En ten tweede: die met Haar goddelijken Meester: *den Mammon*.

Pers en Kapitaal!

dachte wegen er thans geopend zijn voor informatie en ontwikkeling van het groote publiek, nu de vrijwel bliksemsnelle groei der radio-techniek, door samenwerking van physici, technici en ... amateurs, ons met gegronde verwachting de ideale storingsvrije radio-ontvangst in het vooruitzicht stelt.

Het gaat niet aan, de toepassing der radio-techniek op te eischen voor de amateurs, omdat zij een begrijpelijk behagen scheppen in het overwinnen van voorkomende moeilijkheden, noch om uit de hoogte neer te zien op die groote, zich dagelijks uitbreidende klasse van personen, die zich in het bezit stellen van een radio-ontvanger, om het vermaak of het profijt, dat zij zich daarmede vrijwel gratis kunnen verschaffen.

Neen, wij dienen ons op een hooger standpunt te stellen en dan in te zien, dat de toekomst is voor den omroep en wel uitsluitend om de waarde, welke de daarmede verspreide publicaties zullen hebben voor de ontwikkeling van de latente zedelijke en geestelijke krachten der menschheid. A. W. K. Tamson.

Het spijt ons, dat wij de ideale, stovingrijke radio-ontvangst nog niet zoo voor het grijpen zien liggen als de heer Tamson. Voor dengeen, die niet uit technische liefhebberij aan radio doet, heeft een grammofoon altijd nog eenige voordeelen boven een radio-ontvanger; dat zal men — om teleurstellingen te voorkomen — voor het groote publiek niet onder stoelen en banken mogen steken. Om trent de telefonische ontwikkeling van zedelijke en geestelijke krachten koesteren wij ook niet zoo hooge illusies. Voor de massa gaat 't om a m u s e m e n t en als men dan ge-tracteerd wordt op luchtstoringen... C.

Of liever: Kapitaal en Pers!...

* * *

Zijn radio-stem schalt dus vrij, ongestoord en ongestraft door het luchtruim. Nu eens als vertolker van de wenschen, mededeelingen en bevelen van Haar, die over ons aller naar kennis en sensatie dorstend gemoed heerscht; dan weer als spreek-trompet van Hem, die, hoewel door velen aanbeden, zijn gunsten slechts aan zéér enkelen schenkt...

Eén ding heb ik op hem aan te merken. N.l. dat hij te democratisch is.

Democratie is een mooi ding. En een goed, een bovenst-best ding. Een ding van onzen tijd. Waarmee regee-

RADIO REBUS.

Het Radio-Technisch Bureau Herm. Verveveldt te den Haag stelt als prijs voor de goede oplossing van bovenstaande rebus een condensator van de General Radio Cy. beschikbaar. Wanneer meer dan één goede oplossing inkomt, zal de prijs onder de inzenders van goede oplossingen worden verloot.

Hinderlijk genereeren.

Nogmaals wordt onze aandacht erop gevestigd, dat sommige amateurs, als zij door hinderlijk genereeren der ontvanglampen van anderen worden gestoord, hunnerzijds opzettelijk hun lampen laten genereeren of gillen, soms gedurende een kwartier of een half uur, waarin zij dan zelf natuurlijk niet meer luisteren.

Dat wordt een schandelijke plagerij. Er zijn onhandige probeerders, die storen omdat zij hun toestel nog niet goed kunnen instellen. Zij zijn lastig, maar niet met opzet.

Gaat nu één der gestoorde opzettelijke represailles nemen, dan is het zeer de vraag of hij daarmee den beginneling treft, die hem stoorde, maar zeker en stellig hindert hij dan in nog veel heviger mate anderen in de buurt.

Onze ervaring is, dat de niet-opzettelijke stoorders wel een vervelend geoei veroorzaken, maar toch niet de ontvangst geheel onmogelijk ma-

ken. Dat kan met zulke „represailles” wél het geval wezen en men treft er vriend en vijand mede.

Geef zelf het voorbeeld en tracht in uw omgeving ieder te overtuigen van het nut van kleine antennes en inductieve terugkoppeling.

C.

Genereeren door afstemming van den plaatkring.

Aan den enigszins in experimenteren ingewijden amateur is het wel bekend, dat men in het ontvangtoestel, waar wij in Nederland bijna altijd een met de secundaire spoel gekoppelde terugkoppelspoel gebruiken, ook nog op andere wijze de lamp tot genereeren of op rand van genereeren kan brengen dan door die terugkoppelspoel.

Vooral Amerika is buitengewoon vruchtbaar geweest in het produceeren van andere ontvangschema's dan die welke wij gewoonlijk gebruiken. Nu moet men niet meenen, dat de

ringspersonen en vorsten zich, als ze wijs en op een lang leven gesteld zijn, omhullen als eertijds met de weelderigste statie-gewaden.

Maar dit alles neemt niet weg, dat een héél klein beetje decorum toch zelfs in dezen onzen democratischen tijd nog wel betracht mag — 'k zou zeggen: *moet* — worden.

Onze Kamer-voorzitter zal bv. op hoffelijken toon zeggen: „Zou ik het geachte lid, den heer A. mogen verzoeken wat luider en minder binnensmonds te spreken.” En *niet*: „Als boer A. nou z'n pruim eens achter z'n kiezen weg wou halen; anders verstaan we 'em heelemaal niet.”

Al ligt het duidelijk op zijn gelaat te lezen, dat hij het laatste *denkt*.

Evenzoo komt ons gevoel voor wat-hoort-en-wat-niet lichtelijk in de knel, waarneer we uit den mond van een hoog-geplaatst vertegenwoordiger als onzen Opper-Kamerheer toegezongen hooren: Hallo, hallo, hallo, hier Persbureau V.D., hier P.C.F.F., hier draadloostelefonische persberichten enz. enz. En nog meer worden we geschokt bij dien onvormelijken afscheidsgroet: „Goeien middag, adieu, tabé.”

Tabé!??... Wat is dat voor 'n taal?... Als het al een taal is!?... In ieder geval is 't een leelijk, een verschrikkelijk woord in een zóó voornamen mond.

Waarom kondigt hij z'n komst niet in dier voege aan: „P.C.F.F. spreekt.

vinders van al die schema's zelf altijd hebben geloofd, dat zij daarmee iets beters brachten dan het reeds bestaande. In het meerendeel der gevallen gaat 't daarbij om octrooi-quaesties. De z.g. ultraudionschakeling van de Forest, waarbij de secundaire niet tusschen gloeidraad en rooster, maar tusschen rooster en plaat wordt aangesloten, is bijv. beslist minder goed dan de normale schakeling, minder soepel, minder zeker. Maar de schakeling bezat octrooiwaarde, bood gelegenheid om toestellen te bouwen, blijvende buiten de octrooiën van anderen.

De groote voorliefde voor bijzondere schema's heeft intusschen bij 90 % der experimenteerende Amerikaanse amateurs de vooropgezette meening doen postvatten, dat men voor de korte golven een ander systeem moet gebruiken dan voor de lange. In het afgelopen jaar zijn nu inzenders in „QST” met verbazing komen vertellen, dat zij toch met het gewone terugkoppelschema op korte golven zoo goede resultaten kregen. Zoo keert men terug tot zijn eerste liefde...

Men vindt daarin een sterk voorbeeld, hoe een al te groote veelvuldigheid van in gebruik zijnde schema's belemmerend kan werken op het werkelijk volledig uitproberen van elk schema voor zich.

Een groot nadeel van sommige afwijkende genereerstelsels is, dat de goede werking sterk afhankelijk blijkt te wezen van de gebruikte lamp en niet gemakkelijk is te verwezenlijken voor alle golven. Dat geldt speciaal van z.g. statische terugkoppeling.

Als men genoeg van een toestel wil beleven moet het niet twijfelachtig zijn of het bij aankoop eener nieuwe lamp nog wel zal willen werken en moet het niet bij de geringste

Het Persbureau V.D. heeft de eer de volgende berichten te uwer kennis te brengen; waarbij er de aandacht op gevestigd wordt, dat deze mededeelingen verzekerd zijn door de Auteurswet.” (Volgen de berichten.)

En waarom niet het volgende meer passende slot: „De draadloze mededeelingen zijn hiermede geëindigd. Wij wenschen u goeden dag.”

In dien geest spreekt ook de troonrede. En is iedere mededeeling van de Koningin der Aarde niet als een klein Troonredetje te beschouwen?...

Over zijn beursnoteeringen wil ik thans niet veel meer zeggen. Maar na 't voorgaande zal het duidelijk zijn, dat daarbij een nóg voornamer

daling in de spanning der batterijen geheel uitscheiden. In al deze opzichten gaat men met de gewone inductieve terugkoppeling bijzonder veilig.

In ons vorig nummer hebben wij intusschen bij de bespreking van het hoogfrequent-schema van C. J. B. erop gewezen, dat een lamp al tot genereren kan worden gebracht zonder inductieve koppeling tusschen plaat- en roosterspoel, als enkel de plaatkring maar wordt afgestemd op gelijke golf als de roosterkring. Voor de afstemming kunnen een spoel met condensator of (voor korte golven vooral) een enkele variometer dienen.

Ten gebuik bij de korte-golf telefonie-ontvangst is bijv. de Nutmeg-bolvariometer heel geschikt, die een afstemming geeft van 200 tot 700 meter ongeveer.

Wordt in de plaats van de gewone terugkoppelspoel op het toestel de variometer aangesloten, dan genereert het — bij niet al te sterke antenne-koppeling — alleen in de buurt van de golf, waarop de variometer is afgestemd. Tot afslaan en op rand van genereren brengt men de lamp door de antenne-koppeling iets te versterken.

Van de afwijkende genereermethoden is dit er een, die naar de meening van sommige experimentators wel eens voordeelen biedt bij telefonie-ontvangst. Heeft men den variometer proefondervindelijk geijkt, en wil men op een bepaalde golf ontvangen, dan stelt men den variometer vooraf in en behoeft zich nu in elk geval niet meer om de terugkoppeling te bekommeren.

Men verwachtte er geen sterker geluid van dan bij toepassing der gewone methode. Het gaat er meer om, wat men persoonlijk gemakkelijk vindt. Trouwens, om het stelsel goed te gebruiken, moet men er al even-

afgemetenheid in acht dient te worden genomen. Geen afraffelen van namen en cijfers, waarbij alle poëzie — weet u hoeveel poëzie er in die schijnbaar droge kolommen schuilt — verloren gaat. En vóór alles: geen muzikale fluit-intermezzo's, die zoo geheel de stemming verstoren...

Voornaamheid!... En waardigheid!...

De Machtige vertelde ons eens, dat onze Grootvater met ongeveer 4 K.W. — in het luchtnet? — werkt. 't Zal dus wel waar zijn. Maar onverklaarbaar is 't mij, waar die massa energie blijft. Verslinden zijn isola-

zeer ervaring mee opdoen als met elk ander. C.

Raamontvangst !!

Als getrouwe lezer van Radio-Expres heb ik gemeend anderen wel van dienst te kunnen zijn met mijn ervaringen mede te deelen over de ontvangst op het door mij geconstrueerde Raam, hetgeen schitterend aan de verwachtingen heeft voldaan. Het wil mij voorkomen dat met al dat gebazuin van „keihard”, luidsprekers enz. enz. de raamontvangst geheel op den achtergrond dreigt te geraken en ik wil trachten aan te toonen dat dit geheel in negatieve richting is in de ontwikkeling der antenne-techniek. Laten wij toch niet uit het oog verliezen, dat aan het bezit van een goede raamantenne vele voordeelen verbonden zijn.

Van een gewone antenne is het doode einde gewoonlijk getuid op andermans huis, dak, schoorsteen enz.; daarbij zal het zeer dikwijls voorkomen, dat zoo'n antenne hulpeloos lek is en wij misschien maar 1/3 van de opgenomen energie in ons toestel krijgen, doordat bijv. een los geraakte tuidraad over een nat dak ligt te slingeren; het valt dan niet mee om de burenen lastig te vallen op het dak. Ik ben het niet geheel eens met onzen geachten redacteur C., waar eens op een vraag werd geantwoord dat wij nu eenmaal van een raamantenne niet al te veel verwachtingen mogen koesteren; ik wil u op mijn raam de muziek van P C G G even krachtig laten hooren als op een buitendraadsantenne van 41 meter (eendraads siliciumbro)*).

*) Waar de schrijver in Scheveningen woont, is zijn sterke ontvangst van P C G G op een raam

toren er de grootste helft plus nog wat van? Zuigen de bijna bodemlooze putten op 't Damerrein er nog een halve Kilowatt of zoo van op? Ik weet het niet; kan er zelfs niet naar gissen. En toch interesseert het vraagstuk mij — en natuurlijk vele anderen — levendig.

Misschien lost „Radio-Expres” met de honderden andere radiogeheimen, die het wekelijks duidelijk maakt, ook dat der Hollandsche zenders nog wel eens voor ons op.

Tot zoolang dus geduld. En rustig verder gefantaseerd!...

Scheveningen, Juli '23.

Tetetete.

Het kan vaak voorkomen, dat amateurs de beschikking hebben over een ruimen zolder, plat boven uitbouw of iets dergelijks; terwijl er vele dagen zijn waar zeer slecht is op te komen.

De eenvoudigste oplossing is dan het ontvangaam, en wij hebben geen halsbrekende toeren te verrichten, geen buurman noodig, geen kleeren stuk te klauteren, geen ergernis te wekken aan bouwpolitie, radio-autoriteiten, ministers van Oorlog, defensie-raadsleden en ik weet al niet wie meer. O ja, wij hebben nog een Telefoonnet ook, waar wij rekening mede moeten houden.

Ik wil eerst eenige gegevens aantekenen hoe wij het beste zoo'n raam met de minste kosten in elkaar zetten. Wij nemen 2 latten, raggelatten in timmermansterm, van circa 2 meter 10 c.M., boren daar 2 gaten in, zuiver in het midden, brengen daardoor een bout met vleugelmoer, zoodat wij een zuiver kruis krijgen met vier gelijke deelen, wij zetten op de uiteinden vier latten van ongeveer 30 c.M., met van te voren aangebrachte 30 zaaggleufjes voor de draadspanning, $\frac{1}{2}$ centimeter van elkaar; wij moeten die vier latten waar het draad over komt, van stevige steunlatjes voorzien, zoodat de draad voldoende kan gespannen worden.

Om gelijke verdeeling te krijgen beginnen wij 15 der zaaggleufjes elk van den buitenkant der spanlatten af te meten; is het geheele spanapparaat gereed en zijn alle vier buitenkanten even lang dan zullen wij een omtrek krijgen van 5.80 meter en bij 30 windingen een draadlengte van ongeveer 175 meter. Het is niet beslist noodig koperdraad te nemen; wie er het geld voor heeft, zal misschien later de voordeelen er van kunnen beoordeelen, maar geluidsterkte bij mij op gegalvaniseerd dun ijzerdraad is niets minder dan op de koperdraadantenne.

Zijn nu alle 30 windingen om het spanraam heen gebracht, dan worden alle vier de zijden nog eens extra gespannen door latjes in het midden tusschen de draden door te steken.

niet verwonderlijk. Voor verder afgelegene stations zal hetzelfde raam echter geenszins gelijkwaardig zijn aan de antenne. Toch gelooven wij met hem, dat ook voor telefonie-ontvangst het raam voor den werkelijken experimenteerder wel weer eens wat meer aandacht waard is; trouwens de aarddraden eveneens. Maar voor den beginnening raden wij die ontvangmiddelen toch in het algemeen af.
Red.

Het zal zijn voordeel hebben deze latjes goed te drenken in was of parafine. Deze spanlatten mogen toch geen kortsluiting geven, dit zou groot energieverlies betekenen.

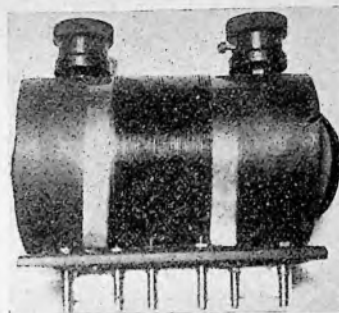
Reepen glas zouden misschien nog beter zijn; die staan bijv. bij den glazemaker bij bussen vol. Is nu het geheele zaakje voltooid, dan hangen we het gevaarte aan een zolder-spant of balk, zoo dat het in alle richtingen kan draaien; brengen we dan ons toestel er bij of nemen we een paar verlengstukken aan onze telefoon-snoeren, dan kunnen we met een dunnen knijper aan het raam spoedig den voordeeligsten stand vinden voor genereren op de gewenschte golf-lengten; alle stations beneden 1100 meter komen dan glashelder door.

Voor grootere golfengten zullen wij beter met parallel-condensator kunnen werken, maar voor P C G G geeft seriecondensator Primair beslist de grootste geluidsterkte wat voor de hand ligt, wij hebben toch met een zeer groote zelfinductie te doen bij zoo'n model ringspoel van 5.80 meter omvang, dus kan bijschakeling van capaciteit primair niets dan nadeel geven voor telefonie.

De ondervinding leert toch dat de factor capaciteit niet altijd onze beste vriend is welken wij op een eerbiedigen afstand moeten houden en alleen zijn hulp inroepen waar geen andere hulpmiddelen meer baten. De-gene die in bezit is van een kleinen variometer in serie in de antenne, zoals mijn primaire is ingericht, zal deze stelling onmiddellijk onderschrijven.

Laten we nu eens een goed voor-nemen maken en beginnen zooveel mogelijk binnenshuis antennes te bouwen; laten we toch die groote ergernis die we alle Radio-autoriteiten al hebben aangedaan met die ijzingwekkende vang-draden, zoo pijnloos mogelijk doen zijn, en laten we gaan winden gegalvaniseerde verbanden van 30 windingen, totaal 175 meter draad om het bloed te stelpen. Ik wil om 3 magnavoxen type R 3 wedden dat we dan binnen een half jaar allen met een 200-meter seinvergunning prijken in onze binnenzak en onze waarde vriend Mid-delraad zit te knarsetanden.... Ik dank u.

W. H. v. d. Lans.
Scheveningen.

De dubbele variometer.

De verschillende schrijvers over den dubbelen variometer ontvangen nog voortdurend vragen van andere lezers van „Radio-Expres” om aan te geven hoe zoo'n toestel er uit ziet. De heer G. J. H. Pelt te Vaals verzocht ons daarom bovenstaande foto te publiceren, die het idee duidelijk illustreert. De sec. spoel is op den buitenkoker tusschen de twee assen gewonden, de primaire en terugkoppelspoel zijn aangebracht elk afzonderlijk draaibaar in den grooten koker. De uiteinden der spoelen zijn gevoerd naar contactpennen, op een aan de spoel bevestigd ebonieten plaatje. De pennen zijn zoodanig geplaatst en op zoodanigen afstand, dat zij passen in de honingraatspoelhouders of coronaspoelhouders van het ontvangtoestel.

Zij, die er geen toestel met corona of honingraatspoelen op na houden, kunnen de contactpennen weglaten en de spoelen verbinden volgens schema 66 Draadloos Amateurstation tot een afzonderlijk apparaat.

Naar aanleiding van vragen, die hierover nog zijn ingekomen, deelen wij mede, dat de „dubbele variometer” niet het zelfde is als het toestel „Bivarior” van de Ned. Radio-Industrie, ofschoon dit laatste wel ook zijn naam ontleent aan de aanwezigheid van twee variometervormige spoelen in een derde spoel. De Bivarior-schakeling intusschen heeft 't mogelijk gemaakt, een veel grooter golfbereik te halen met één toestel en de ontvangsterkte met één enkele lamp is daar buitengewoon hoog opgevoerd door een zeer nauwkeurig uitgeprobeerde dimensionering der onderdeelen.

Het ligt niet op onze weg, de schakeling van de Bivarior, die een specialiteit is van de N. R.-I., hier te publiceren. Het komt daarbij trouwens zeer aan op in acht neming van bepaalde maten en die kunnen wij van toestellen uit den handel niet openbaar maken.

Tramstoringen.

De heer Chr. Smets, den Haag, schrijft ons:

In „Radio-Expres” van 19 Juli las ik het artikel over „tramstoringen”.

Ik deel u daarom mede dat ik eenige jaren geleden ook heb opgemerkt dat de tramstoringen erger werden bij het ontsteken van de lichten, speciaal in den herfst.

Bij een vriend van mij, wonende aan de Regentesselaan bij het vroeger eindpunt van lijn 12, gebeurde dit erger worden niet, althans niet merkbaar. Ik meende destijds er een oplossing voor gevonden te hebben. Ik woonde aan de Groothertoginelaan. De tram die voorbij mijn huis ging, reed overdag in beide richtingen langs ons met reeds afgezetten motor voor het naderend stoppunt. De situatie was n.l. zoo, dat de halten ten opzichte van elkaar verschoven waren. Bij isoleerende voorwerpen op de rails en afspringen van den beugel ontstond dan geen vonk. 's Avonds echter als het licht brandde en voortdurend stroom afgenomen werd, ontstond er wel een vonkje bij onderbreking in den stroomkring.

Dit is over het algemeen over de geheele stad zoo. Bij mijn vriend was dit steeds gelijk omdat bij hem de trams overdag zoowel als 's avonds onder stroom passeerden.

„Wij gelooven wel, dat deze verklaring van het verschijnsel juist zou kunnen zijn, ten minste als andere ervaringen hiermee kloppen. Wij ontvingen nog meer brieven over dit onderwerp, waarop we terugkomen.

Gekraak in ontvangtoestellen.

Men vestigt er onze aandacht op, dat de vele klachten over gekraak in de ontvangers tijdens de warme dagen misschien wel niet alle op rekening van de luchtstoringen komen maar van droge cellen in de hoogspanningsbatterij, die aan het „werken” zijn gegaan. Door inwendige gasontwikkeling boldert dan het zwarte asfalt, waarmee ze zijn ingegoten, in blazen omhoog. Dat is gewoonlijk een teken, dat een droge cel ziek is. Die gasontwikkeling gaat gepaard met onregelmatigheden in spanning en stroom, die zich als gekraak in de telefoons merkbaar maken.

De Engelsche omroep.

De heer J. v. d. Berg te Honselersdijk schrijft ons:

Vorige week heeft 2 LO aan alle luisteraars gevraagd om schriftelijk op

te geven wat zij het liefst willen hooren. Zondagavond werd de tot nu bekende uitslag bekend gemaakt.

Velen waren voor orkest, ongeveer evenveel voor dansmuziek (ook orkest dus) doch de belangstelling voor lezingen (voordrachten over verschillende onderwerpen) was ook zeer groot. Voor zangsolo's en andere muziek was de belangstelling niet zoo groot. De leider van station 2 LO hoopt echter nog meer brieven te ontvangen.

Bijzonder mooi zijn vorige week de concerten van New-Castle geweest van 3.50—4.50 Holl. tijd, dat zijn de namiddag concerten.

Radio-telefonie te Parijs.

De heer W. H. Moorrees uit Dordrecht schrijft ons:

Thans in Parijs zijnde, wil ik een woordje schrijven over de populariteit welke de draadloze hier geniet. Het aantal winkels welke het bordje T. S. F. dragen, is legio. Doch niet alleen dit, maar ook wordt op allerlei manieren voor de draadloze reclame gemaakt. Een paar aardige voorbeelden wil ik hier geven.

Op de Seine varen de z.g. „Bateaux mouches” velen zeker wel bekend. Deze zijn ook met T. S. F. uitgerust, een zeer eenvoudige antenne is over het bootje gespannen. De ontvanger is een eenvoudige. Het is zoover ik er uit wijs kon worden — want men deed er een beetje geruchtig en geleerd mede, — een augustus-schema met inductieve terugkoppeling met aftakkingen zoowel voor antennesysteem als voor terugkoppeling; en tevens een 3-lamps laagfrequentversterker erbij. Het ontvangene wordt op een luid sprekende telefoon overgebracht en wel zoo een, als in een der laatste nos. van Radio-Nieuws vermeld is. De muziek welke men ontvangt is behoorlijk van sterkte, maar men moet ook niet vergeten, dat F L en Radiola de muziek uitzenden, dus vlak bij.

Een eigenaardigheid wil ik ook nog melden, als men met zoo'n schuifje onder de bruggen doorgaat en wel de ijzeren, dan verdwijnt het geluid bijna geheel; met een telefoon op het hoofd is het nog zeer zwak te hooren. Een bewijs dus, dat zulke metalen voorwerpen terdege afschermen.

Een ander voorbeeld van reclame is het dagblad „Le Matin”. Dit dagblad heeft n.l. circa 15 luidsprekers opgesteld, welke de muziek van F. L. en Radiola weergeven. Door al het geraas der auto's enz. gaat echter veel verloren.

Op een der boulevards zag ik een gelegenheid voor circa 50 menschen, die allen met een hoofdtelefoon uitgerust, ook de concerten volgen. Ik heb er een paar franken aan gewaagd en ziet, wie hoorde ik op een Maandagavond? Niemand meer of minder dan P C G G. Ik hoor dit station liever hier dan in Dordt, wat modulatie betreft. We zitten in Dordt er klaarblijkelijk te dicht op vandaar dikwijls de grove modulatie.

De telefonie-proeven der Nederlandsche Seintoestellen-Fabriek.

Omtrent de Zaterdagavond j.l. gehouden telefonie-proeven der N. S. F. vernemen wij, dat door een aantal amateurs de opmerking is gemaakt, dat de lage tonen te veel domineerden.

De N. S. F. meent met zekerheid te kunnen zeggen, dat dit euvel wel kan worden verholpen. De modulatieproeven in het laboratorium toonden aan, dat het stuurlampstelsel gedurende het concert niet op zijn best werkte, in elk geval niet zóó als men wenschte.

Men hoopt te Hilversum in de gelegenheid te komen, de proeven te herhalen, die dan weder zullen worden aangekondigd.

Radio-Concerten.

Programma van het concert op Zondag 29 Juli van 3.20—6 uur n.m. door het radiostation P C G G van de N. V. Ned. Radio-Industrie, Beukstraat 10, den Haag, op een golf-lengte van 1070 meter.

1. Auf Wache, Georg Rosey;
2. Die Hochzeit der Winde, Walzer, J. T. Hall;
3. Ungarische Lustspielouverture, Keler Bela;
4. Wenn die Rosen blühen, Max Rhode;
5. Harmony, Valse, Sydney Baynes;
6. Hindu Moon, Foxtrot, Henri Cohen;
7. Lagunen Serenade, Max Rohde;
8. Fantaisie Mignon, A. Thomas;
9. Love's Fascination, Waltz, Sch. Paull;
10. Junior Jim, One Step, W. Paans;
11. Vergnügungs Anzeiger, Potpourri, C. Morena;
12. The League of Nations, Marsch, J. F. Wagner.

Deze orchestnummers worden afgewisseld door Pathé en grammofoonplaten.

Vonkjes uit de Radiowereld.

Een Fransch blad heeft het plan, een aantal automobielen, voorzien met zenders en ontvangtoestellen voor draadloze telefonie, naar België en Nederland te zenden om demonstraties te geven.

Vereenigingsnieuws.

Excursie Vliegveld Waalhaven Rotterdam.

Voor de lunch, aan deze excursie verbonden, hadden zich 25 personen meer aangemeld, dan eraan hebben deelgenomen. Nu had het Bestuur der afdeling Rotterdam verwacht, dat die personen in den loop der vorige week het bedrag alsnog zouden hebben opgezonden, wat evenwel niet gebeurd is. Teneinde den gérant van het h6tel Waalhaven gedeeltelijk schadeloos te stellen, worden zij, die zich hebben opgegeven voor de lunch en daaraan niet hebben deelgenomen, verzocht een bedrag à f 1.— per persoon op te zenden aan den penningmeester der afdeling, den heer C. Jobse, Putsche Bocht 10 A, Rotterdam (Gironummer 101846).

Vragenrubriek.

Amsterdam.

M. W. — Wij hebben uw schrijven aan genoemden heer doorgezonden, met het verzoek u de gevraagde inlichtingen even te willen verstrekken.

A. K. — Gegevens omtrent den electrolytischen gelijkrichter staan in Radio-Nieuws van 1 Dec. 1922 en 1 Jan. 1923. Het kraken zullen z.g.n. luchtstoringen zijn, ofwel een slecht contact in de antenne-verbinding.

H. L. v. E. — Zie antwoord aan

J. S. H., den Haag. Vroegere nos. Radio-Nieuws aan te vragen Vereenigingsbibliotheek, v. d. Heimstraat 3, den Haag.

Welgemeende Dank.

Langs dezen weg betuig ik U mijn welgemeenden dank voor de reeds vele aanwijzingen, welke ik als amateur in uw blad mocht vinden. Vooral uit de antwoorden, welke op de verschillende vragen worden gegeven, kan menig amateur het zijne halen.

Rotterdam.

J. VAN BREDA.

Den Haag.

J. S. H. — Wij houden als stelregel, geen volledige constructieve bijzonderheden te publiceeren van toestellen uit den handel. Van den Brownspreker bezitten wij ze zelf niet. Gegevens over een imitatie-Magnavox zijn te vinden in Radio-Nieuws 1922 Juni en 1923 Maart.

F. H. V. — Ontvangst in een rijdende auto kan op twee verschillende manieren gebeuren, zonder dat

daarbij een aardverbinding noodig is. In de eerste plaats kan het geschieden met een raam, dat is een gesloten antenne, waarbij de aardverbinding geheel kan vervallen. (Zie over raamontvangst Het Draadloos Amateurstation). Maar ook kan een gewone, open antenne op eenige hoogte boven het dak van de auto zijn geplaatst en dan kan het metalen frame van de auto als tegencapaciteit dienen (evenals bij een vliegtuig). Dat is iets anders dan bevestiging aan den romp van een schip, wat een werkelijke en zeer goede aardverbinding maakt. De Amerikaansche politie-auto's werken zoo ver we weten, meest met raam-ontvangers.

Th. K. — De door u genoemde stations moeten op uw antenne met 1 lamp wel hoorbaar zijn. Vanzelfsprekend zullen de plaatselijke stations harder zijn, dan de verder afgelegene. Wij vermoeden dat u nog niet de noodige routine heeft om ook de zwakkere stations te vinden. U kunt probeeren of iets hogere anodespanning verbetering geeft.

L. v. d. H. — Zonder nadere aanwijzing dan dat uw toestel slecht werkt, kunnen we u bij het opsporen van eenige fout niet helpen.

Oudenbosch.

Th. C. A. M. G. — Vroegere nos.

RADIOTELEFOONGIDS.

Dagelijksche telefonie-omroep.

Uren in Nederlandschen Zomertijd.

7.20 v.m.—10.20 n.m. Königswusterhausen, roepletters L P, golflengte 4000 meter; met onderbrekingen.

8.— v. m. Eiffeltoren, roepletters F L, golflengte 2600 meter. Weerbericht.

8.15 v.m.—4.30 n.m. Persbureau Vaz Dias Amsterdam, roepl. P C F F, golfl. 2000 meter, pers- en marktberichten, n.l.: 8.15—8.30; 10—10.15; 11.30—11.35; 11.45—11.55; 12.15—12.30; 1.05—1.20; 3—3.30; en 4.15—4.30. Zondags niet.

12.05 v. m. Lyon roepl. Y N, golfl. 470 meter. Weerbericht, concert.

12.35. Eiffeltoren, roepl. F L, golfl. 2600, weerbericht.

11.50—12.50. Londen, 2 L O, 370 meter.

12.20. Haren (Brussel), roepl. BAV, golfl. 1100 meter. Weerbericht. Zondags niet.

12.20 n.m. Königswusterhausen,

L P, 4000 meter.

1.05. Levallois (Soc. Française Radio Electrique) roepl. S F R, golfl.

100 pCt. meer waard.

Dank zij de Radiotelefoongids is ieder ontvangtoestel 100 pCt. meer waard, daar vroeger menig- een juist ging luisteren als het een of andere telefoonstation euidigde.

's-Gravenhage.

CH. VELTHUISEN.

1780 meter. Berichten, concert.

1.30—2.45 n.m. Ver. v. d. Eff.handel Amsterdam, roepl. P C F F, golfl. 2000 meter, effectenkoersen en valuta's n.l. te 1.30, 1.45, 2, 2.15, 2.30 en 2.45. Zondags niet. Des Zaterdag 10.30—11.30 met tusschenpoozen.

3.50—4.50. Birmingham, 425 meter,

Newcastle 400 meter en Manchester 385 meter. Concert.

4.50 n. m. Eiffeltoren, roepl. F L, golfl. 2600 meter. Weerbericht.

4.55. Lyon, roepl. Y N, golfl. 470 meter. Beursberichten.

5.20 n. m. Königswusterhausen, L P, 4000 meter.

5.25. Levallois, roepl. S F R, golfl. 1780 meter, beurskoersen, concert.

5.50—11.20 n. m. Engelsche omroepstations: Cardiff, 5 WA, 353 meter; Londen 2 L O, 370 meter; Manchester, 2 Z Y, 385 meter; Newcastle 5 N O, 400 meter; Glasgow, 5 S C, 415 meter; Birmingham, 5 I T, 425 meter. Toespraken, concert. (Zie R E, no. 19.

6.30 n. m. Eiffeltoren, roepl. F L, golfl. 2600. Weerbericht, concert.

7.40. Eiffeltoren, roepl. F L, golfl. 2600 meter, weerbericht.

9.05—10.20 n. m. Levallois, roepl. S F R, golfl. 1780. Berichten, concert.

11.30 n. m. Eiffeltoren, roepl. F L, golfl. 2600. Weerbericht.

„Radio-Nieuws” kunt u als lid der vereeniging aanvragen bij de bibliotheek, v. d. Heimstraat 3, den Haag.

Haarlem.

A. v. d. M. — Telefoons merk K M L N zijn ons niet bekend.

Hasselt.

W. v. d. H. — Wij herinneren ons niet, vragen van u ontvangen te hebben, die onbeantwoord bleven en aangezien u de vragen niet herhaalt, kunnen we u op 't oogenblik niet helpen.

Honselersdijk.

J. v. d. B. — De gezonden foto zullen we binnenkort plaatsen.

Londen.

D. Sch. — Bij fig. 103 Amateurstation is in de beschrijving te vinden, dat de schakelaar rechts dient om twee kleine condensatorpjes parallel te kunnen zetten voor de langere golven. De serie-zeefkring op blad. 155 is bruikbaar om kortere golven weg te werken dan men ontvangen wil. Een sterk telefoniestation vlak in de buurt is echter zoo storend, dat dit niet veel zal helpen. De Lissen Cy. adverteert voortdurend een hulpmiddel om zelfs 2 L O uit te stemmen. Wat het is, weten we niet. Als u dit eens onderzoekt, zou het ons zeer interesseeren het te hooren. Adres Woodger Road, Goldhawk Road, Shepherds Bush London, W. 12.

Huis ter Heide.

A. P. B. — In uw schema zit de fout niet. U heeft toch zeker gewone ontvang-ervaring met antenne? Weet u zeker, dat de terugkoppeling goed is verbonden en groot genoeg? Dit moet in verband met 't raam uitgeprobeerd worden. U zegt: het toestel werkt niet goed. Doet het dus toch wel iets?

Schoten.

A. F. L. — Dat een lamp, brandend op een stroombron van de vereischte spanning, minder helder gaat branden als één tweede lamp parallel wordt geschakeld, kan ten eerste worden veroorzaakt door spanningdaling van de batterij bij afneming van meer stroom. Bij een halfontladen accu kan dat 't geval zijn. Meestal zal de weerstand der toevorleidingen echter hoofdoorzaak zijn. De spanningafval in de leiding (spanning verbruikt voor het drijven van den stroom door dat stuk leiding) is evenredig met de stroomsterkte, dus twee maal grooter voor

twee maal sterkeren stroom. De spanning aan de lampen daalt dus en ze branden zwakker.

Hoe u met 95 windingen op een spoel van 8 c.M. diameter 2 L O kunt hooren, begrijpen we niet goed. De spoel lijkt ons te groot. Hoe staat daarbij de sec. condensator?

Hilversum.

E. F. R. v. Q. — De drie lampen kunnen samen branden op één accu van 12 Au. cap., doch het verdient aanbeveling bij gebruik van meer dan één lamp een grootere accu aan te schaffen.

Zevenbergen.

E. A. H. — De afstemspoel van uw kristaltoestel is vermoedelijk te groot om er veel mede te hooren. Op de grootere golven werken tegenwoordig alleen ongedempte stations, welke met een kristaldetector niet zijn te hooren. U zult goed doen met een veel kleinere afstemspoel te maken. Tevens is gebruik van een variabelen condensator aan te bevelen voor fijnafstemming. Een vaste condensator in de antenne heeft in uw geval weinig nut. De aardverbinding zal waarschijnlijk wel voldoende zijn. U moet echter niet te veel verwachten van ontvangst met een kristaldetector!

Utrecht.

H. W. J. H. — Het knetterende geluid kan behalve door lucht- en tramstoringen ook veroorzaakt worden door een slechte hoogsp. batterij.

Op uw antenne moeten wel resultaten te verkrijgen zijn.

Het aanbrengen van een aparte aardleiding met omschakelaar is het beste wat u doen kunt. De antenne kan zeer goed door middel van een z.g.n. mannetje aan de invoerleiding verbonden worden. Het slap hangen van een der toevoerdraden zal op de ontvangst niet van invloed zijn.

St. Nicolaasga.

G. J. Sw. — Van een inrichting, waardoor u van uw toestel een inductieven kristalontvanger kunt maken, zult u niet veel nut hebben. De schakeling van een spanningsregelaar vindt u in fig. 73 Draadl. Amateurstation. Een sec. condensator is in dat schema niet geteekend, maar zou parallel op de spoel kunnen staan. Verder verwijzen we u naar R.-E. n. 14, pag. 5. Aangezien voor den spanningsregelaar maar één batterijtje van 4 volt noodig is, loont het de moeite niet, een schema te beden-

ken, waarbij een batterijtje uit de hoogspanningsbatterij hiervoor gebruikt wordt. Wij kunnen ons niet belasten met het ontwerpen van schema's naar ieders persoonlijke phantasie.

Schoonhoven.

C. H. K. — Wij zijn op onderzoek uit. Misschien kunnen we er binnenkort meer over zeggen.

Bloemendaal.

D. V. — Het bedoelde stelsel, vermoedelijk merk Vox uit Berlijn, komt in beginsel overeen met Poulsen's telegraphoon. Een staaldraad wordt hierbij voorbij een paar magneetpooltjes bewogen. Als er wisselende stroommen gaan door de spoeltjes om de magneetpolen, ontstaan magnetische indrukken in den staaldraad, die daarop haast onbeperkten tijd aanwezig blijven, maar uitgewischt worden door den draad voorbij een sterken magneet te laten loopen. Men kan seinen en spraak opnemen op den staaldraad en later het opgenomene weer met een weergever ten gehore brengen, desnoods langzamer als men wil. De weergever is een telefoon, aangesloten aan de klosjes met ijzerkern, waar de draad voorbij loopt. Men hoort dan de opgewekte inductie-stroommen.

Rotterdam.

M. H. — Het versterkingsapparaat Kallirotron is ons onbekend. Als iemand er bijzonderheden over weet, zullen we die eventueel gaarne publiceren.

Welke uw vraag was, die wij niet beantwoordden, zegt u niet en wij kunnen het niet meer nazien.

Aan uw laatste opmerking is in dit no. een stukje gewijd.

W. R. v. Y. — Het artikel van prof. Howe in de „Electrician, waarin hij honingraatwikkeling met bankwikkeling vergelijkt, heeft practisch niet veel waarde, omdat hij conclusies trekt uit metingen aan spoelen met slechts 48 windingen. Het is geheel overbodig bij zoo klein aantal windingen een bijzondere wikkeling toe te passen. Het metingsresultaat zegt ons niets ten aanzien van de verhoudingen bij spoelen met veel meer windingen, waarvoor die wikkelingen toch eerst van belang zijn. Met bankwikkeling kan men voor bijv. 1000 windingen nooit iets maken, dat in afmetingen op een honingraatspoel gelijk is. Voor kleine spoelen is wikkeling in één laag de beste.

N. J. J. H. F. — Voor adressen voor laagfrequent versterkers en transformatoren verwijzen wij naar onze advertentiekolommen. Het beste is hoogvacuumlampen voor versterking te gebruiken.

In de nieuwere drukken van het Draadl. Amateurstation zijn enkele kleine wijzigingen aangebracht. Door de N. V. v. R. wordt correspondentie niet langs draadloozen weg afgedaan.

Hoorn.

J. A. O. G. — De sterkte der zenders van de Engelsche telefoniestations is niet precies bekend. Een feit is, dat ze bij verschillende gelegenheden hier met zeer verschillende sterkte worden ontvangen, maar 2 LO gewoonlijk krachtiger dan Newcastle. Waarom het bij u omgekeerd is, weten we niet. Ook de reden waarom bij u Londen overdag beter is, kunnen we niet aangeven.

Hulst.

A. de C. S. — Het is ons onbegrijpelijk, dat u het verwisselen der toevoerdraden naar uw terugkoppelspoel niet kon probeeren zonder de teekening van het toestel te hebben. Als werkelijk de detector niet gene-

reert, kan daar de fout zitten en dan is het niet noodig, dat wij al het andere gaan nakijken. Overigens kan samenbouw van een toestel als het uwe met ingewikkelde wipschakelaars natuurlijk tot contactfouten aanleiding geven, die in het schema niet zijn te zien. We zenden nu uw teekeningen terug, waarin we niets verkeers vonden. Verzoeken bij het inzenden van vragen deze vooral zo duidelijk mogelijk te omschrijven.

Breda.

A. J. V. — Evenals bij geluidstrillingen boventonen voorkomen, zoo worden ook bij het opwekken van electriche trillingen altijd tegelijk trillingen van dubbele, drievoudige enz. frequentie voortgebracht, dus van halve, $\frac{1}{3}$ en kleinere golflengte. Zulke een harmonische trilling (boventoon) van den Beurszender vindt men op iets kleinere golf dan 2 LO. Dat is het wat u heeft gehoord.

Te 12 uur 's middags Amsterdamschen tijd is het te New-York 6.40 's morgens. Te 12 uur Amsterdamschen zomertijd is het te New-York 5.40.

KLEINE ADVERTENTIES.

Te koop een Priemer toestel met een lamp laagfrequent versterker. Inclus lampen Philips 6 spoelen acu en kop-telefoon dubbel op Eboniet gemont. in Mahoniehouten kast 80 x 35 x 20. Brieven onder No. R.E. 71 bureau van dit blad.

Te koop honingraatontvanger op eboniet met twee lampen f50.— dito met twee dubbelrooster lampen f60.—

Brieven onder No. R.E. 72 bureau van dit blad.

Te koop prachtige honingraatontvanger, met ingeb. lgr. versterker f110.—, vraagt inlichtingen en foto. Verder twee Telefunken lg. fr. verst. transformatoren à f6.— één Telefunken draai-condensator C.V. 54—4000 cM. à f10.—. Brieven fr. onder No. R.E. 73 bureau van dit blad.

Wordt gevraagd winkels voor den verkoop van Radio artikelen in consignatie. Verschillende Fransche toestellen en onderdeelen tegen zeer concurrerende prijzen. Prima referenties noodzakelijk. Brieven onder No. R.E. 74 bureau van dit blad.

Spotgoedkoop aanbod wegens vertrek uit den Haag Sec. honingraattoestel met 2 lamps laagfreq. versterker EV 89 en louspeaker, incl. lampen, telefoons, acous, spoelen enz. slechts f75. Ook alles afzonderlijk verkrijgbaar. Brieven onder No. R. E. 75 bureau van dit blad.

**Radio Technisch Bureau
HERM. VERSEVELDT.**

DEN HAAG. HUGO DE GROOTSTRAAT 98—100.

Tel. M. 4969.

- Seibt enkel telefoon 4000 Ohm f 6.50
- Siemens enkel telefoon 2000 Ohm (voor meeluisteren) " 4.50
- Zeer geschikt om met onze losse hoorn (f1.50) een luidspreker te maken!
- Siemens dubbel telefoon 3000 Ohm. f 12.50
- Seibt dubbel telefoon 4000 Ohm. " 12.50
- Condensatoren voor fijnregeling (1—2 platen) " 4.50
- General Radio Condensatoren voor in en opbouw van af. " 11.25

„AMPLION” Luidspreker.

- „Amplion” 2000 Ohm f 35.—
- „Amplion” 4000 Ohm " 39.—

Vraagt Uwen leverancier:

- MURDOCK CONDENSATORS** voor tafelmontage
- MURDOCK CONDENSATORS** voor inbouw
- MURDOCK TELEFOONS**, 2000 en 3000 ohms
- MURDOCK GLOEIDRAADWEERSTANDEN** voor inbouw

Indien ter plaatse niet verkrijgbaar, schrijf dan onder vermelding van het adres van Uwen radio-leverancier, direct aan den importeur:

**A. A. POSTHUMUS
HEERENGRACHT 545—549,
AMSTERDAM.**

(Levering geschiedt uitsluitend via den handel.)

EBONIET

in platen en staven in prima kwaliteit.

Leveren uit voorraad (uitsluitend aan den handel).

Hijmans & Bergmann

N. Z. KOLK 19, AMSTERDAM. Telef. 40431.

Dezer dagen verschijnt de

5DE DRUK van

Het Draadloos Amateurstation

door J. CORVER.

Prijs: f 3.75 ingenaaid, f 5.— gebonden.

Uit voorraad leverbaar:

FRANSCHÉ hoogvacuum LAMPEN.

STEVIGE CONSTRUCTIE.

PORCELEINEN VOET.

GEEN LOSSE PENNEN MOGELIJK.

ISOLATOREN „MÉTALLURGIQUE”

in verschillende maten.

SERIE PARALLELSCHAKELAARS

NIEUW TYPE, EENVOUDIG, DOELMATIG.

Levering uitsluitend aan den handel.

Ned. Radio Mij. SECO,
Nassau Ouwkerkstraat 3, den Haag.

GEHOORZAAL
„CONCERTOFOON”

462 SINGEL b/h Koningsplein.
AMSTERDAM. - Tel. 35222.

GEOPEND DAGELIJKS
VAN 9-6 UUR.

Wij verkopen
de nieuwste en beste

RADIO-ONTVANGTOESTELLEN en TOEBEHOOREN.

Vraagt geïllustreerde Prijscurant.

VERTEGENWOORDIGERS:

T GOOI
GOOISCHE FOTOHANDEL
KERKSTRAAT 106
HILVERSUM
TEL. 1116.

DORDRECHT
GEBR. VAN DIJK
112 NOORDENDIJK
TEL. 923.

Radio Electro Technisch Bureau
VAN SANTEN EN SCHILLING
Zwartjanstraat 69 — ROTTERDAM.

Onze ontvangtoestellen werken schitterend en zijn keurig afgewerkt.

1 Lamps	f 125.—
2 Lamps	„ 150.—
3 Lamps	„ 175.—
4 Lamps	„ 210.—

Prijzen zijn inclusief alle toebehooren als lampen (Philips), 10 spoelen, telefoon, accu, spanningsbatterij en aansluit-snoeren met stekkers en gratis plaatsing binnen de stad. Gedurende de maand Augustus geven wij bij aankoop van een toestel een korting van 5 pCt.

Alle onderdeelen tegen zeer concurrerende prijzen.

Vraagt gratis prijsblad.

Alle inlichtingen en schema's worden gaarne verstrekt.

SMITH & HOOGHOUTD

Keizersgracht 6 - - Tel. 34163

AMSTERDAM

Gebruik uitsluitend
origineele S. F. R.
Ontvanglampen.

Prijs thans f 6.50.

Het zijn de beste en de
goedkoopste.

Radio Technisch Bureau
„ANETA”
RIJSSEN.

Levert alles op Radiogebied
zoowel complete toestellen
-- als onderdeelen. --

Zie voor onze zeer praktische toestellen de
afbeeldingen in Radio-Expres van 7 en 14
Juni j.l.

ZEER LAGE PRIJZEN.

Vraagt onze nieuw verschenen Prijslijst.

De Theoretische Grondslagen
van Magnetisme en Electriciteit

DOOR

DR. IR. N. KOOMANS.

Prijs (ingenaaid) f 3.50

Alom bij den Boekhandel verkrijgbaar en
tegen inzending van het bedrag bij den Uit-
gever

N. VEENSTRA,

Laan van Meerdervoort 30, Den Haag.